

Limited Ortaklıklardaki Veto Hakkı ve Veto İşleminin Hükümsüzlüğüne Dair İncelemeler

Reviews on the Veto Right in Limited Companies and the Invalidity of the Veto Proceeding

Muhammed SULU*

ÖZ

Limited ortaklıkları şahıs şirketlerine yaklaştıran bir düzenleme olan veto hakkı, mevzuatımızda detaylı olarak düzenlenmemiştir. Şirket sözleşmesi ile belirli veya belirlenebilir ortakların şahsına bahşedilebilecek bu hakkın gelişimine mevcut sistemde içtihat ve doktrinin yön vermesi beklenmektedir. Bu hususta İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki düzenleme yol gösterici mahiyettedir. Sözleşmesel yenilik doğuran ve yönetsel müktesep hak niteliğindeki veto hakkının genel hatları ortaya konduktan sonra bu hakkın anonim ortaklıklar bakımından uygunluğu da tartışılmalıdır. Bunlara ilaveten makalenin cevap aradığı en temel sorular; veto hakkının hukuka uygun olarak kullanılmasının şartları ile özellikle hakkın kötüye kullanılması ve sadakat borcuna aykırılık bağlamında veto işleminin geçersiz kılınıp kılınmayacağı, geçersiz kınması halinde ise mevcut genel kurul kararına etkisinin ne olacağıdır.

Anahtar Kelimeler: Limited Ortaklık, Genel Kurul, Veto Hakkı, Hakkın Kötüye Kullanılması, Özen ve Bağlılık Yükümlülüğü.

ABSTRACT

The veto right, which brings limited companies closer to personal companies, has not been regulated in detail under Turkish Law. In the current system, it is expected that the development of this right, which can be granted to particular or determinable partners under the company agreement, will be guided by case law and doctrine. In that regard, the regulation stipulated in the Swiss Code of Obligations serves as a guiding principle. After establishing general aspects of the veto right, which is a contractual formative right and executive vested right, the suitability of this right for joint stock companies should also be discussed. Additionally, the basic questions this article seeks to answer are the conditions under which this right should be exercised lawfully, whether it is possible to invalidate the veto right particularly due to its usage in bad faith and breach of the duty of loyalty, and in case of invalidity, such result's impact on the validity of the general assembly resolution.

Keywords: Limited Companies, General Assembly, Veto Right, Abuse of Right, Obligation of Care and Loyalty.

* Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, ORCID ID: 0000-0001-9634-2272

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Muhammed SULU

E-posta/E-mail: msulu@29mayis.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 29.04.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 04.07.2023

GİRİŞ

Sermaye şirketlerinden biri olmasına rağmen şahıs şirketleri özelliklerini de bünyesinde barındıran limited şirketler mevcut uygulamamızda en sık tercih edilen şirket türüdür. Bu durumun sebeplerinden biri de kanun koyucunun şirket sözleşmesinin içeriğinin belirlenmesi hususunda limited şirketler için daha cömert davranmış olmasıdır. Türk Ticaret Kanunu'nun 577. maddesinde belirtilen hususlar, şirket sözleşmesinde öngörülmesi halinde bağlayıcı olacaktır. Bunlardan biri de limited şirketleri şahıs şirketlerine yaklaştırıp ortakların şahıslarının önemini artıran veto hakkıdır. Bu hakkın şirket sözleşmesinde belirli veya belirlenebilir ortaklara tanınması ile birlikte ilgili ortakların, hangi nisap ile alınırsa alınsın veto hakkını yönelttikleri karar önerisinin reddini sağlama veya belirli şartlarda genel kurul kararlarını etkisiz kılma imkânları söz konusu olmaktadır. Alman hukukunda olduğu gibi ayrı bir kanun ile düzenlenmese de, Türk şirketler hukuku uygulamasında sayı itibarıyla en önemli şirket türü olan limited ortakların karar alma süreçlerindeki bu önemli hakkın niteliği, türleri, benzeri kurumlardan farkları ve mehzaz hukuktaki düzenlemesinin irdelenmesi çalışmanın başlıca amaçlarındandır.

Limited ortaklık, Alman kanun koyucusunun 19. yüzyılın sonlarında, özellikle Alman devletinin kendi sömürgelerindeki ticari faaliyetlerini ihtiyaçları doğrultusunda sürdürmesi amacına matuf olarak *ürettikleri* bir şirket türüdür¹. Nitekim Hirsch'in özlü bir şekilde ifade ettiği üzere, ticaret hukuku, "bizzat hayatın ve insanların ihtiyaçlarının tetkik ve müşahedesi" ile kaim olan bir ilimdir². Ortakların sorumluluğunun sınırlı olması ve şirketin teşkilatının anonim ortaklığa göre sade ve basit olması nedeniyle hızla yaygınlaşan limited ortaklıklar, zamanla kolektif şirketin yerini almış ve uygulamada en çok tercih edilen şirket türü olmuştur³. Diğer ülkelerde de oldukça yaygınlaşan limited ortaklık, günümüzde dahi Almanya'nın en kayda değer "hukuki ihracatı" olarak nitelendirilmektedir⁴.

Limited şirket sözleşmelerinin somut ticari iş ve ilişkiler bağlamında şekillendirilmesi anonim ortaklığa nispetle daha kolaydır. Nitekim limited ortaklıkları, şahıs şirketlerine yaklaştıran mahiyette kurgulamak mümkündür. Ortakların bizatihi şahıslarına bağlı bazı hak ve yetkilerin tanınması da bu şahsi yapılanmanın gereklerinden olabilir. İşte ortağın şahsına özgü olan veto hakkı ile genel kurulda alınan bir kararın reddinin olanaklı kılınması da hukukumuzda sermaye şirketlerinden yalnızca limited ortaklıklara tanınmış bir imkandır. Söz konusu hak ile bir taraftan somut limited ortaklıkların karakteristik yapıları korunurken, diğer taraftan limited ortaklık genel kurulunun karar alma süreçlerinin tikanıp genel kurulun işlevsiz kılınmasına sebep olunabilir. Bu itibarla limited

- 1 Hayri Domaniç, *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, TTK Şerhi-III (Temel 1989) 23; Oğuz İmregün, Kara Ticareti Hukuku Dersleri (11. Bası, Filiz 1996) 498; Ersin Çamoğlu, *Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri* (Vedat 2020) 3; Murat Alışkan, *Limited Şirket Tarihçe Niteliği* (Legal 2013) 4 vd.
- 2 Ernst E. Hirsch, *Türk Ticaret Kanununun Esaslarına Göre Ticaret Hukuku* (Cihan 1935) 7.
- 3 Halil Arslanlı, 'Limited Şirketler Hukukuna Genel Bir Bakış' (1962)1(4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 433, 433; Meredith R. Miller, 'The New York Limited Liability Company Law at Twenty: Past, Present & Future' (2015)31(3) Touro Law Review 403, 403; Elif Akıncı, 'Tarihsel Perspektifte Limited Şirket Kavramı' (2018)76(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 481, 487.
- 4 Michael Beurskens and Ulrich Noack, 'The Reform of German Private Limited Company: Is the GmbH Ready for the 21st Century?' (2008)9(9) German Law Journal 1069, 1070.

ortaklıkta kabul edilecek veto hakkının sınırlarının ve kapsamının belirlenip bu hakkı da içinde barındıran karar alma süreçlerine ilişkin mekanizmaların limited ortaklığın menfaatlerine uygun bir şekilde kurgulanması önem arz eder.

Veto hakkının genel kurul toplantısında kullanılması ile birlikte karar önerisi, olumsuz oylar daha fazla olmasa dahi, fazlaymış gibi reddedilir. Şartların uygun olması neticesinde genel kurul toplantısından sonra kullanılan veto hakkı ile birlikte ise, genel kurulda alınan olumlu karar, olumsuz yönde alınmış gibi hüküm doğurur. Genel kurulda alınan kararların belirli şartlar dahilinde mahkemece iptaline veya butlanının tespitine karar verilebilmektedir. Veto hakkı ile alınan genel kurul kararının veya karar önerisinin reddine ilişkin *olumsuz kararın* hukuka aykırılıklar içermesi durumunda akibetinin ne olacağına ilişkin değerlendirmelerde bulunmak da çalışmanın amaçlarından biridir. Zira doktrinde tartışılan veto hakkının geçersizliği ile çalışmada tartışılması amaçlanan veto hakkı kullanılarak alınan kararın geçersizliğini birbirinden ayırmak ve ikincisi üzerinde yoğunlaşmak daha uygun olacaktır. Son olarak, anonim ortaklıklar bakımından veto hakkının genel olarak değerlendirilip sözleşmesel veto hakkının oluşturulup oluşturulamayacağı ve mezkûr ortaklıklar için bu hakka ihtiyaç olup olmadığı çalışmada cevap aranacak diğer soruları oluşturmaktadır.

I. GENEL OLARAK VETO HAKKI

Sözlük anlamı itibarıyla veto; “Karşı çıkma, engelleme, reddetme”, veto hakkı ise; “Belli bir alanda yetki sahibinin öneri veya kararı reddetme hakkı” şeklinde ifade edilmektedir⁵. Hukuki anlamda veto hakkı, sahibine; hukuki bir işlemin doğumuna engel olma veya doğmuş hukuki işlemi durdurma ve sona erdirme yetkisi veren kişisel bir hak mahiyetindedir. İlgili hukuki işlemin tamamlanmasından önce veto hakkını kullanan kişi, tek taraflı irade beyanı ile işlemi durdurmuş olur. Şirketler hukuku bağlamında ise veto hakkından; usulüne uygun olarak alınmış genel kurul kararını, ortağın tek taraflı irade beyanı ile etkisiz bırakmak veya kurula yapılan önerinin yine tek taraflı irade beyanı ile reddedilmesi anlaşılır. Şahıs şirketlerinde kural olarak tüm yönetici ortakların sahip olduğu bu hakkın ihdasına anonim ortaklıklarda cevaz verilmemiş, limited ortaklıklarda ise şirket sözleşmesinde açıkça düzenlenmesi şartı ile izin verilmiştir. Esasen şahıs şirketlerinin karakteristik özelliklerinden biri olan veto hakkına sermaye şirketlerinde kanun koyucunun temkinli yaklaşması teorik düzlemde makul bir durumdur. Zira ortakların kişisel özelliklerinden ziyade sermayenin önem arz ettiği ve ortaklığın borçlarından dolayı kural olarak kişisel sorumluluğun bulunmadığı limited ve anonim ortaklıkların karar alma süreçlerine ortakların zaten ilgisiz kalmaları beklenebilir. Fakat uygulamada – mevcut anonim ortaklıkların % 95’ini oluşturan – kapalı tip anonim ortaklıklarda ve limited ortaklıklarda bilakis ortakların kişisel özelliklerinin büyük önem taşıdığı ve mezkûr kişisel özelliklerin farklılığından dolayı ortaklar arasında şirkete de zararı dokunan ihtilafların yaşandığı sıklıkla gözlemlenen vakialardır. Çalışmada incelenecek veto hakkı da sermaye ortaklıklarındaki teorik ve pratik farklılaşmayı uyumlu hale getirmeyi amaçlamaktadır. Limited şirketin ortakları,

5 Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük <<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi 14.01.2023. Türk Hukuk Lügati’nda ise veto hakkı; “Devlet reisinin bir kanunu tasdik etmemesi salâhiyetidir.” şeklinde tanımlanmıştır. Bkz. Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lügati* (3. Bası, Başbakanlık 1991) 359.

şirket işlerine ilişkin hak ve yetkilerini karar organı olan genel kurulda kullanırlar. Ortaklığın bütün ortaklarının davet edilmesinin zorunlu olduğu ve yapısı gereği en geniş yetkilerle donatılmış olan genel kurulda her ortağın asgari bir oy hakkı mevcuttur. Halihazırda ülkemizde faaliyet gösteren tüm ticaret şirketlerin sayısının yaklaşık beş katı olan limited şirketlerin⁶ genel kurulunda alınan kararların veya yapılan karar önerilerinin tek taraflı irade beyanı ile işlevsiz kılınmasına işaret eden veto hakkının niteliğinin, türlerinin, benzer kurumlardan farklarının ve mehzaz hukuktaki karşılığının incelenmesi, çalışmada cevap aranacak soruların daha iyi anlaşılması bakımından önem arz etmektedir.

A. VETO HAKKININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Veto hakkı, şirket sözleşmesinde veya kanunda düzenlenen yeter sayılara uygun olarak alınmış bir genel kurul kararını işlevsiz hale getiren veya karar önerisinin reddi sonucunu doğuran müktesep⁷ bir haktır. Bu hakkın, mevcut bir hukuki durumu sona erdirmesi hasebiyle yenilik doğuran (inşai) bir hak olduğu tespitini yapmak icap eder⁸. Tek taraflı irade beyanı ile bir hukuki ilişki kurma, var olan hukuki ilişkiyi değiştirme veya sona erdirmeye yetkisi veren haklar yenilik doğuran haklar olarak kabul edilmektedir⁹. Bu türden haklar, tek taraflı olarak bir başka kişinin hukuki alanında değişiklik meydana getirme gücüne sahiptirler¹⁰. Veto hakkı da ortaktan farklı bir kişi olan limited ortaklığın korporatif düzlemine doğrudan etki etmekte ve alınan genel kurul kararını hükümsüz hale getirmekte veya olumsuz oylar daha fazla olmasa dahi karar önerisinin reddini sağlamaktadır.

Yenilik doğuran (inşai) haklar cümlesinden kabul edilmesinin veto hakkına bazı etkileri vardır. Mevcut bir hukuki durumu sona erdirmesi nedeniyle bozucu yenilik doğuran hak olarak kabul edilen mezkûr hakkın kullanılması ile çeşitli hak, borç ve sonuçlar doğar¹¹. Öncelikle bu haklar,

6 Bkz. <<https://ticaret.gov.tr/data/6214a18c13b876b4f0182f30/MERS%C4%B0S%20Verileri.pdf>> Erişim Tarihi 28.04.2023. Abuzer Kendigelen ve İsmail Kırca, *Şirketler Hukuku Cilt III* (On İki Levha 2022) 13.

7 Müktesep ortaklık hakları, mülga Ticaret Kanunu'nun 385. maddesinde; "*kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklar.*" şeklinde tanımlanmıştır

8 Esra Hamamcıoğlu, *Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi* (Yetkin 2022) 321; Oruç Hami Şener, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, (Seçkin 2017) 56. Ayrıca bkz. Altan Fahri Gülerci, 'Limited Şirketlerde Ortaklara Veto Hakkı Tanınması' (2020)18(211) Legal Hukuk Dergisi 3051, 3059 vd.

9 Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Halük Burcuoğlu ve Atilla Altop, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (7. Baskı, Filiz 1993) 16; Fikret Eren ve Ünsal Dönmez, Eren Borçlar Hukuku Şerhi Cilt I (Yetkin 2022) 96; Vedat Buz, *Yenilik Doğuran Haklar* (Yetkin 2005) 55 vd.; Mustafa Alper Gümüüş, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri* (Yetkin 2021) 76.

10 Buz (n 9) 61.

11 "...inşai hak, muayyen bir hukuki münasebeti, ihdas, tebdil veya ilga hususunda hak sahibine tanınan bir salahiyettir. Hak sahibinin bu salahiyeti istimaline müteallik bir taraflı irade beyanı muhataba vasıl olmakla bir hukuki münasebet, bir hukuki rabita hasıl olur. Bu suretle teessüs eden hukuki münasebet ve rabitadan bir takım hak ve borçlar doğar..." Yargıtay İBK, E 1951/1 K 1951/6, 26.12.1951 (www.lexpera.com.tr); "...Kural olarak tek taraflı bir irade beyanı ile yeni bir hukuki durumun yaratılmasını mevcut hukuki durumu değiştirilmesini veya kaldırılmasını sağlayan haklara yenilik doğurucu (inşai) haklar denir. İnşai hak sahibinin, bu hakkını tek taraflı olarak kullanmasıyla hukuki sonuç meydana gelir. Bunun için karşı tarafın kabulüne veya bir mahkeme hükmüne gerek yoktur..." Yargıtay HGK, E 1996/704 K 1997/6, 29.01.1997.

kullanılmakla tükenirler ve böylece geri alınmaları mümkün olmaz¹². Dolayısıyla ortaklık tüzel kişiliğine ulaşip hüküm doğurmaya başladıktan, yani genel kurul kararı etkisiz kılındıktan sonra ortağın aksi bir irade beyanı ile vetosunu etkisizleştirip genel kurul kararını canlandırması söz konusu olmaz. Bununla birlikte, genel kurulda alınan her karar ile birlikte şirket sözleşmesinde ön görülmüş olan veto hakkı yeniden işlerlik kazanır. Dolayısıyla yenilik doğuran hakların kullanıldığı an tükenmesi ile veto hakkının sözleşmede kararlaştırıldığı süre boyunca varlığını sürdürmesi arasında tezat bulunmaz.

Yine inşai bir hak olmasının sonucu olarak veto hakkının kullanılması şarta bağlanamaz. Zira yenilik doğuran hakkın muhatabı, veto hakkının kullanılması ile meydana gelecek hukuki sonucun meydana gelme anını bilmelidir. Bir başkasının tek taraflı kullanacağı irade beyanı ile kendi hukuki alanında meydana gelecek değişikliğin gelecekte gerçekleşmesi beklenen veya gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen olgulara tâbi tutulması hukuki belirlilik ilkesi ile bağdaşmayacaktır¹³.

Doktrindeki genel kanaat, veto hakkının genel kurul sırasında kullanılması gerektiği yönünde olsa dahi bu hakkın ne zaman ve hangi usul ile kullanılacağı meselesi tartışmalıdır¹⁴. Şirket sözleşmesinde bu hususta bir açıklık yok ise, kanaatimizce bu hakkın kullanılmasına ilişkin en uygun zaman genel kurul toplantısı olsa dahi, toplantıya katılmayan veto hakkı sahibinin bu hakkı genel kurul kararının alınmasından itibaren makul bir süre içinde kullanması da mümkündür¹⁵. Bu durumun önünde hukuki bir engel yoktur. Başka bir deyişle, ortağın sahip olduğu veto hakkı, hem genel kurul kararı önerisini reddetme hem de ortak bakımından çelişkili davranış teşkil etmediği müddetçe alınan genel kurul kararını hükümsüz kılma imkanını verir. Bununla birlikte, zikredilen son ihtimalde, hukuk güvenliğinin sağlanması adına özellikle müdürlerin temkinli davranması önem arz eder. Yine bu bağlamda, toplantıya katılıp olumlu oy kullanan bir ortağın daha sonra veto hakkını kullanması çelişkili davranış teşkil edeceğinden hukuk düzeni tarafından himaye görmez. Bu aşamada belirtmek gerekir ki, kanaatimizce toplantıya katılıp olumsuz oy kullanan fakat veto hakkını ileri sürmeyen ortak, genel kuruldaki öneriyi veto etmiş sayılmaz. Başka bir deyişle, genel kurul kararını veto etmek isteyen veto hakkı sahibi ortak, bu hakkını kullandığını ayrıca ve açıkça belirtmelidir¹⁶.

Veto hakkının sınırlandırılması, başka bir deyişle münhasıran belirli genel kurul kararları için ihdas olunması mümkündür¹⁷ ve somut ortaklık yapısına göre gerekli olabilir. Fakat konuya göre sınırlandırma dışında veto hakkının kullanılmasının şirket sözleşmesinde herhangi bir şarta tâbi tutulması geçersizdir. Şüphesiz bu noktada ortakların iç ilişkide, korporatif olmayan düzlemde hüküm doğurmak üzere pay sahipleri sözleşmesi (“*shareholder agreement*”) akdederek veto

12 Buz (n 9) 443 vd.

13 Eren ve Dönmez (n 9) 109; Buz (n 9) 258 vd.

14 Rino Siffert, Marc P. Fischer und Martin Petrin, *Stämpflis Handkommentar, GmbH-Recht, Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Art. 772-827 OR)* (Verlag 2008) Art 807 N. 9; Kendigelen ve Kırcı (n 6) 318; Gülerci (n 8) 3065 vd.; Hamamcıoğlu (n 8) 327 vd.

15 Uygulamada hukuk güvenliğinin sağlanması için hakkın kullanım şeklinin kanunda açıkça hüküm altına alınması gerektiği yönündeki haklı tespiti için bkz. Hamamcıoğlu (n 8) 329.

16 Krş. Kendigelen ve Kırcı (n 6) 318.

17 Hamamcıoğlu (n 8) 323.

hakkının kullanılmasını şarta tâbi tutmaları ve giderek ortağın bu şarta uymasını bir ceza koşulu ile desteklemeleri mümkündür.

Limited şirket ortaklarının hakları farklı ölçütlere göre gruplanabilir. Bunlardan en yaygın ve çalışmamız bakımından da önemli olanı; payın sağladığı hakların konusuna ve içeriğine göre yapılan malî ve ortaksal (yönetmel) haklar ayrımıdır¹⁸. Ortağın doğrudan para ile ölçülebilen ve devredilebilen malî haklarının tipik örnekleri kâr payı ve tasfiye payı alma ile rüçhan haklarıdır. Buna mukabil, ortak sıfatına sıkı sıkıya bağlı olan ve kişisel niteliği ağır basan ortaksal (yönetmel) hakların tipik örnekleri ise, genel kurula katılma, oy kullanma, bilgi alma, genel kurul kararları aleyhine iptal davası açma gibi haklardır. Yönetime katılma hakları olarak da isimlendirilen¹⁹ ikinci grup ortaklık haklarından biri de şirket sözleşmesi ile belirli veya belirlenebilir limited şirket ortaklarına tanınan veto hakkıdır²⁰. Şirket sözleşmesi ile bazı ortaklara tanınan veto hakkı ile birlikte söz konusu ortaklar, yönetime katılma hususunda ilave bir pay sahipliği hakkı elde etmektedir. Fakat hemen belirtmek gerekir ki, ortaklara şirket sözleşmesi ile müdürlerin kararlarını veto etme yetkisi tanınmaz²¹. Limited şirketteki organsal yapıya ve organlar arasındaki görev ve yetki ayrımına kayda değer zararlar verebilecek olan bu duruma kanun koyucu izin vermemiş ve ortakların veto hakkını yalnızca genel kurul kararları için düzenlemiştir. Bununla birlikte, TTK m. 625/2 uyarınca şirket sözleşmesinde düzenlenmesi halinde müdürlerin aldıkları somut bazı kararları belirli ortakların değil, fakat genel kurulun onayına sunmaları şart kılınabilir. Mezkûr hükmün gerekçesinde bu şartın, özellikle büyük limited ortaklıklarda genel kurul ile yönetim arasında uyum sağlama işlevinin olacağı belirtilmektedir. Yetki ve işlev ayrılığının katı olarak benimsendiği anonim ortaklıklarda bir benzeri olmayan bu düzenleme, limited ortaklık organlarındaki nispi işlevler ayrılığını ortaya koymaktadır²².

Ortaklık haklarına dair yapılan bir diğer önemli ayırım; müktesep ve vazgeçilmez haklar olarak incelenmektedir. Değiştirilmesinde veya kaldırılmasında her ortağa itiraz etme hakkı tanınmış olan, böylece ancak tüm ortakların onayı ile kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir haklara müktesep haklar²³; ortağın onayı, rızası olsa dahi kaldırılamayacak veya sınırlandırılmayacak ortaklık haklarına vazgeçilmez haklar denir. Bu ikili tasnifte veto hakkı, müktesep hak grubuna dahil olur. Zira veto hakkı ancak sahibinin rızası ile kaldırılabilir. Bu itibarla şirket sözleşmesinde değişiklik gereken yeter sayı sağlansa dahi, sahibinin olumlu oyu bulunmadıkça veto hakkını şirket

18 Çamoğlu (n 1) 93; Ayrıca bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (14. Bası, Vedat 2019) 686 vd.; Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler I* (İstanbul Üniversitesi 1959) 212 vd.

19 Bkz. Abuzer Kendigelen, *Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz* (Beta 1999) 40.

20 Benzer yönde bkz. Emek Toraman Çolgar, 'Halka Açık Anonim Ortaklıklarda İmtiyaz Tesisi Yoluyla Yönetim Kontrolünün Sağlanması' (2021)37(4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 89, 115'teki 100 nolu dn.

21 Botschaft zur Revision des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister – und Firmenrecht), vom 19. Dezember 2001, s. 3209.

22 Esra Kaşak, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (On İki Levha 2019) 197; Mustafa Aksoyak, 'Limited Ortaklıklarda Müdür Kararlarının Genel Kurul Onayına Sunulması' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2022).

23 Müktesep pay sahipliği hakları, mülga Ticaret Kanunu'nun 385. maddesinde; "kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmayan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyile azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklar." şeklinde tanımlanmıştır.

sözleşmesinden kaldırmak mümkün değildir²⁴. Veto hakkının müktesep hak niteliği diğer ortakların anlaşarak bu hakkı sona erdirmelerine engel olur.

Çalışmanın konusunu oluşturan TTK m. 577/1-e hükmündeki veto hakkı, ancak şirket sözleşmesi ile tanınabileceği için bu hakkın hukuki niteliğinin bir diğer yönü de sözleşmesel olmasıdır. Doktrinde²⁵ öne sürüldüğünün aksine, kanunun oy birliği ile karar alınmasını gerektirdiği durumlarda kanun koyucunun her bir ortağa münferiden veto hakkı bahsettiğini kabul etmek kanaatimizce mümkün değildir. Zira söz konusu durumlarda ortaklara kanun veya şirket sözleşmesi tarafından kararın alınmamasını sağlamaya ilişkin müktesep hak tanınmıştır²⁶. Söz konusu hallerde “dolaylı veya pratik olarak” veto hakkından bahsetmek de kavramsal hatalara sebebiyet vereceğinden kanunun oy birliği şartına tâbi tuttuğu kararlar bakımından ortakların teknik anlamda veto hakkına sahip olduğunu kabul etmek kanaatimizce doğru değildir. Hal böyle iken, çalışmamızın konusu bağlamındaki bir kanuni veto hakkından söz edememekteyiz. Hukukumuzda yalnızca sözleşmesel (statüsel) veto hakkının varlığı kabul edilmiştir.

Son olarak kanun hükmünde bu hakkın ancak *belirli veya belirlenebilir ortaklara* tanınabileceğinin düzenlenmesi dolayısıyla bu hakkın şahsa bağlı, kişisel bir hak olduğuna vurgu yapmak lazım gelir. Normatif dayanağını TTK m. 577/1-e’de bulan veto hakkı paya değil, ortağın şahsına bağlı bir haktır. Bu itibarla sonuç olarak limited ortaklıklardaki veto hakkının kişiye bağlı sözleşmesel yenilik doğuran (inşai) ve ortaksal (yönetmel) müktesep hak niteliğinde olduğunu belirtmek gerekir²⁷.

B. VETO HAKKININ İŞLEVİ

Limited ortaklık genel kurul kararlarını çeşitli açılardan tasnife tâbi tutmak mümkündür. Bu kararlar özellikle; esasa ve esasa dair kararların ne şekilde alınacağına dair usule ilişkin olabileceği gibi, kurula gelen önerinin kabulüne veya reddine ilişkin olarak olumlu veya olumsuz kararlar olarak sınıflandırılabilir²⁸. Çalışmanın konusunu oluşturan veto hakkı da en temelde; olumlu genel kurul kararını olumsuz karara dönüştürmek işlevini haizdir. Dolayısıyla genel kurulda reddedilen bir önerinin, yani olumsuz bir kararın, veto hakkının kullanılması ile olumlu karara dönüştürülmesi mümkün görünmemektedir²⁹.

24 Aynı yönde bkz. Kendigelen ve Kırcı (n 6) 319. Farklı yönde bkz. Hanife Doğrusöz Koşut, *Limited Şirkette Oy Hakkı* (Vedat 2021) 189.

25 Gülerci (n 8) 3055 vd. Ayrıca bkz. Sıtkı Anlam Altay, *Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler (Equity Joint Ventures)* (Vedat 2009) 491. “Doğrudan ve gerçek (teknik) anlamda olmasa bile...dolaylı bir veto hakkına sahip olunduğu...” yönünde bkz. Hamamcıoğlu (n 8) 311-312.

26 Kendigelen ve Kırcı (n 6) 315.

27 Bkz. Siffert, Fischer und Petrin (n 14) Art 807 N. 3.

28 Genel kurul kararları bakımından yapılan tür sınıflandırmaları için bkz. Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020) 14 vd.

29 Yönetim kurulu üyelerine tanınan veto hakkı bakımından aynı sonuç için bkz. Wolfgang Hölter/Markus Weber, *Aktiengesetz* (4. Bası, Verlag 2022) AktG § 77 kn. 16, 17. Limited ortaklık esas sermaye payının devrine reddeden genel kurul kararının iptali davası ile birlikte olumlu kararın tespiti davasının da açılacağı yönünde bkz. Emine Develi Ayverdi, ‘Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği’ (2022)80(1) İstanbul Hukuk Mecmuası 81, 106 vd. (81-116)

Veto hakkı, pek çok hukuki kurum gibi uygulamanın ihtiyaçları doğrultusunda işlevlere sahip olarak belirli amaçlara hizmet eder. Bunlardan en önemlisi, daha önce de zikrolunduğu gibi ortakların kişiliklerine önem atfederek limited ortaklığı şahıs şirketlerine yaklaştırmaktır. Ortağın genel kurul kararını istediği yönde alırdabilecek oy gücü olmamasına rağmen şirket sözleşmesi ile kendisine tanınmış veto hakkına sahip olması ile birlikte ortak, genel kurulda yapılan önerileri reddetme veya alınan kararları etkisiz kılma iktidarına sahip olmaktadır. Bu itibarla veto hakkı, genel kurulda oylanan bir teklifin, olumsuz oylar daha fazla olduğu için reddedilmesiyle aynı sonucu doğurmaktadır³⁰. Dolayısıyla veto hakkının limited ortaklık genel kurul kararları üzerinde olumsuz kontrol yetkisi ve hakkı verdiğinden söz etmek gerekir.

Yeterli oy hakkına sahip olmadığından amaçladığı yönde genel kurul kararı al(dır)maya gücü ve yetkisi olmayan ortağın bu hakka sahip olması ile birlikte söz konusu ortak, şirketin hakimiyetini büyük ölçüde elinde tutmuş olur. Uygulamada özellikle aile şirketlerinde, şirketin kurucusu olan aile büyüklerine bu hakkın tanındığı görülmektedir. Zira veto hakkı, genel kurulda hakimiyeti korumak için başvurulabilecek en önemli mekanizmalardan biridir. Bu bakımdan örneğin mali açıdan küçük bir paya sahip ortak şirket bakımından önem arz eden bir kişi ise, kendisine veto hakkı tanınarak o kimsenin ortaklıkta kalması sağlanabilir³¹.

Özü itibarıyla “pay sahipleri demokrasisi” prensibine yabancı olan veto hakkını, kanun koyucu anonim ortaklık pay sahiplerine tanımamıştır. Kanun koyucu TTK m. 391’in gerekçesinde anonim ortaklık yönetim kurulu kararlarında üçüncü kişinin veto hakkına sahip olmasını “örgansal yapıya aykırı” olarak nitelemiştir. Yine TTK’nın 480. maddesinin gerekçesinde ise kanun koyucu, veto haklarını “...güçlüye, hukukunu getirmek, hakimiyet kurmak, istediği an istediği fiyatla karşı tarafın paylarını almak veya paylarını satmak...” hakkını sağlayan esas sözleşmenin dışındaki “yan düzen”in “önemli silahı” olarak mütalaa etmiştir. Nitekim TTK m. 479 hükmünde bir paya en çok on beş oy hakkının tanınarak oyda imtiyaz sisteminde üst sınır getirilen anonim ortaklık düzeninin veto hakkı ile bağdaşması hem teorik hem pratik açıdan mümkün görünmemektedir³². Bununla birlikte limited ortaklıkların şahıs şirketleri ile benzeşen karakteristik yapısı dolayısıyla, TTK m. 577/1-e hükmü ile ortaklıkta belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı tanınarak hakimiyet tesisine izin verilmiştir.

Hem dünyada hem de ülkemizdeki sermaye ortaklıklarının büyük çoğunluğunu oluşturan aile ortaklıklarına³³ ilişkin en temel meseleler; aile dışındaki kişilerin ortaklığın yapısına uzak tutulması, hâkim yöneticinin ailenin büyüğü ve aynı zamanda ortaklığı kuran kişi olması, bununla birlikte yönetimin profesyonelleştirilirken ailenin sonraki kuşaklarının da ortaklığa dahil edilmesi gibi

30 Dieter Dubs und Roland Truffer, *Basler Kommentar Obligationenrecht II Art. 530-964 OR* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2016), Art. 807 N.3

31 Örnek için bkz. Ali Haydar Yıldırım ve Ertan Demirkapı, ‘İsviçre Borçlar Kanunu’nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme’ (2008)24(3) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 435, 449-450. Ayrıca yazarlar, veto hakkını ortağın “koruyucu haklar”ı başlığı altında zikretmektedirler. Bkz. Yıldırım ve Demirkapı (n 31) 449 vd. Pulaşlı ise veto hakkını “malvarlığı hakları” başlığı altında mütalaa etmektedir. Bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt III* (3. Bası, Adalet 2017) 2802 vd.

32 Bkz. Levent Biçer, *Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları* (Yetkin 2019) 146; Fatih Ölmez, *Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili* (On İki Levha 2019) 29.

33 Rauf Karasu, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi* (2. Bası, Yetkin 2015) 120; Hamamcıoğlu (n 8) 121.

hususlardır³⁴. Bu bağlamda aile ortaklıklarında aile üyeleri ve aile dışındaki kişiler arasında paylar dağılmış olsa dahi belirli veya belirlenebilir ortakların sahip olduğu veto yetkisi ile birlikte ortaklığın kontrolü aile “büyüğü”nde kalır. Böylece aile ortaklığı uygulamalarında ortaklığa yeni bir ortağın dahil edilmesi veya ortaklığının sona erdirilmesi hususunda veto haklarının düzenlendiğine sıklıkla şahit olunmaktadır. Yine aile ortaklıklarında düzenlenen ve işlevsel olarak aile ortaklığının menfaatine hizmet eden veto haklarının; kâr dağıtımı, önemli miktarda şirket varlığının satışı ve teminat gösterilmesi, sermaye artırımı, müdürlerin seçimi ve görevden alınması gibi konularda özel olarak düzenlendiği görülmektedir.

Veto yetkisi, yine aile ortaklıklarındakine benzer şekilde sermayeye katılmalı ortak girişimlerde³⁵ de kontrolü sağlamak için başvuru önemli mekanizmalardır. Özellikle payların eşit olarak dağılmadığı ortak girişimlerde azınlık pay sahibine veto hakkının tanınması ile birlikte, hak sahibi stratejik kararların alınmasını önleme yetkisi ile stratejik kararların alınmasında söz sahibi haline getirmektedir³⁶. Veto hakkı sahibi her ne kadar kararın alınmasında veya değiştirilmesinde yetki sahibi olmasa da, genel kurulun alacağı kararların kontrolünde mutlak bir işleve sahiptir.

Örnek kabilinden verilen yukarıdaki iki somut durumun da ortak noktası menfaat çatışmalarının yoğun yaşandığı ortaklık yapıları olmaları ve bünyelerinde girift ilişkiler barındırmalarıdır. Bu itibarla, limited ortaklıklardaki veto hakkının, çatışan menfaatleri dengeleme işlevinin olduğundan bahsetmek mümkündür. Ayrıca veto hakkının TTK m. 195/1-b kapsamında bir ticaret şirketinin diğer bir ticaret şirketini “başka bir yolla hâkimiyeti altında” tutarak şirketler topluluğu oluşturmaya zemin hazırlayıp hazırlayamayacağı da tartışılması gereken, fakat çalışmanın kapsamını aşan bir konudur.

C. VETO HAKKININ BENZER HUKUKİ KURUMLARDAN FARKLARI

Veto hakkının kavramsallaştırılması adına benzer hukuki kurum ve kavramlardan farklarının ortaya konması önem arz eder. Bunlardan ilki TTK m. 478/2’de “paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkı” olarak belirtilen paya tanımlanan imtiyazlardır³⁷. Sermayeye katılma oranına göre ortaklıktan hak elde etmek imkânın istisnası olarak bazı paylar diğer paylara nazaran imtiyazlı hale getirilebilir. Limited ortaklıklar bakımından açıkça tanımlanmamış ve anonim ortaklıklar hükümlerine yollama yapılmamışsa da; TTK m. 576/1-c’de esas sermaye payında imtiyaz tanınacaksa bunun mutlaka şirket sözleşmesinde belirtilmesi gerektiği, TTK m. 587/1-j’de şirket sözleşmesinde öngörülen imtiyazların tescille birlikte üçüncü kişilere karşı hüküm doğuracağı, TTK m. 618/2 ve 3’te oyda imtiyazın nasıl sağlanacağı, TTK m. 621/1-b hükmünde ise oyda imtiyazlı payların öngörüldüğü genel kurul kararlarının nitelikli yeter sayılar ile alınması gerektiği düzenlenmiştir. Buradan hareketle, kanun koyucunun limited ortaklık payı bakımından da imtiyazı

34 Randolf Mohr, ‘Gestaltungsmöglichkeiten bei der GmbH als Familiengesellschaft’ GmbH-StB 2003, 329.

35 Nami Barlas, *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri* (4. Bası, Vedat 2016) 293 vd.

36 Altay (n 25) 427 vd.

37 İmtiyaz sözlük anlamı itibariyle; “Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık” demektir. <<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi 14.01.2023.

dışlamadığı açıkça anlaşılmaktadır. İmtiyaza dair yukarıda belirtilmeyen hususlarda bilinçsiz kanun boşluğu olduğunu kabul ederek kıyasen anonim ortaklık hükümlerini uygulamak en makul çözüm olarak görünmektedir. Bu genel açıklamalardan sonra imtiyazın şirket sözleşmesinde düzenlenmek şartıyla, kanunun izin verdiği belirli konularda sahibine ayrıcalıklar tanıyan ve mutlaka paya bağlanması gereken haklar olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla, paya değil de bizzat ortağın şahsına tanınan ayrıcalıkların teknik anlamda imtiyaz olarak kabulü mümkün değildir³⁸. Kişiyeye, sığfata veya makama bağlanan veto hakkı da bu bağlamda imtiyaz hükümlerine tâbi olmayacaktır. Bazı pay gruplarına genel kurul kararlarını veto etme yetkisi verilerek imtiyaz oluşturulup oluşturulmayacağı meselesi ise tartışmalıdır³⁹. Konumuz bakımından ise kanun koyucunun TTK m. 577/1-ede veto hakkının yalnızca *belirli veya belirlenebilir ortaklara* tanınabileceğini belirtmesinden dolayı bu tartışmalara mahal olmadığı ve veto hakkının ancak ortağın şahsına bağlanabileceği görülmektedir. Sonuç olarak limited ortaklıklardaki veto hakkı, hiçbir durumda imtiyaz olarak kabul edilemeyeceğinden dolayı Kanundaki imtiyaz hükümlerine tâbi olmayacaktır.

Limited ortaklıklarda veto hakkı ile uygulamada benzer amaçlara matuf olarak öngörülen sözleşmesel düzenlemelerden biri de veto hakkı ile aynı kanun hükmünde düzenlenen üstün oy hakkıdır. TTK m. 577/1-ede “bir genel kurul kararının oylanması sonucunda oyların eşit çıkması hâlinde bazı ortaklara üstün oy hakkı tanıyan hükümler”e şirket sözleşmesinde yer verilmesi durumunda mezkûr hükümlerin bağlayıcı olacağı ifade edilmektedir. Aksi düzenlenmedikçe, genel kurul kararlarının toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınacağını belirten TTK m. 620 hükmü uyarınca, toplantıda oyların eşit çıkması halinde öneri reddedilmiş⁴⁰, başka bir deyişle olumsuz yönde karar alınmış olacaktır. İşte şirket sözleşmesinde belirli veya belirlenebilir ortaklara tanınan üstün oy hakkının kullanılması ile birlikte oylamada eşitlik dolayısıyla meydana gelen olumsuz karar, olumlu karara dönüşür. Üstün oy hakkını açıkça düzenleyen kanun koyucunun amacı, limited ortaklık genel kurulundaki kilitlenmeyi engellemektir. Genel bir ifade ile kilitlenme (“*deadlock*”, “*pattsituation*”), zorunlu şirket organlarının şeklen var olmasına rağmen, bu organların çeşitli sebeplerle süreklilik arz edecek şekilde toplanamaması veya karar alamamasından dolayı karar alma ve yönetme mekanizmalarındaki tıkanma halidir. Veto hakkı ile alınan genel kurul kararı olumsuz hale getirilirken, üstün oy hakkı ile olumsuz karar olumlu hale getirilmektedir. Dolayısıyla üstün oy hakkı daima organdaki kilitlenmeyi çözücü işleve sahip iken, veto hakkı bazı hallerde kilitlenmeye sebebiyet verebilir. Hakikaten sürekli ve kategorik bir şekilde olumsuz kararlar alınması veya olumlu kararların veto ile olumsuz hale getirilmesi şirketin faaliyetlerini durma noktasına getirebilir. Dolayısıyla her iki hak da belirli veya belirlenebilir ortaklara tanınabilirse de, veto hakkının kullanılmasına dair şartların ve sınırların belirlenmesi ayrıca önem arz eder.

İmtiyaz ve üstün oy kadar veto hakkına yakın olmasa da oy hakkı ile doğrudan ilintili olan bir diğer durum da ortakların genel kurulda belirli yönde oy kullanma, kullanmama veya oy kullanımında çekimser kalma gibi taahhütlere giriştikleri hukuki işlemler olan oy sözleşmelerinin düzenlenmesidir.

38 Kendigelen, *İmtiyaz* (n 19) *İmtiyaz*, s. 26; Hasan Pulaşlı, ‘Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam Ve Etkisi’, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağani, 564.

39 Bu husustaki tartışmalar hakkında bkz. Esra Uysal, *Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar* (On İki Levha 2016) 65.

40 Anonim ortaklıklar için bkz. TTK m. 390/3.

Bu türden oy kullanma taahhütleri, taraflar dışında kalan limited ortaklığa karşı ileri sürülemeyeceği gibi, ortaklık da tarafı olmadığı oy sözleşmesine dayanamaz⁴¹. Bu itibarla oy sözleşmelerinin, şirket sözleşmesinde düzenlenmiş veto ve üstün oy hakları ile imtiyazlı payların aksine, korporatif etkiden yoksun olduklarını belirtmek gerekir.

Yukarıda belirtilenler ışığında veto hakkını benzer hukuki kurumlardan ayıran en önemli farkın usulüne uygun alınmış genel kurul kararını hükümsüz kılması veya oylama sonucuna bağlı olmaksızın önerinin reddi sonucunu doğurması olduğu görülmektedir. Bu bağlamda veto hakkının belirli ortaklara bahşedilmiş bir denetim mekanizması olarak kurgulandığı anlaşılmaktadır. Veto hakkına sahip ortak çeşitli mülahaza ve gerekçeler ile uygun görmediği genel kurul kararlarını geçersiz kılabildiğinden dolayı bu hakkın kullanılmasının pratik olarak genel kurul kararının daha üstünde olduğunu söylemek hatalı değildir⁴². Zira genel kurul ne yönde karar alırsa alsın veto hakkına sahip olan ortağın tek taraflı beyanı ile genel kurul kararı işlevsizleşmektedir. Bununla birlikte hemen belirtmek gerekir ki, her hakkın kullanılmasında olduğu gibi veto hakkına dayanılmasının da tâbi olduğu kurallar vardır. Çalışmanın devamında detaylandırılacağı üzere; *bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz*.

D. İSVİÇRE HUKUKUNDA VETO HAKKI

TTK m. 577/1-e hükmünün mehzazı olan İsviçre Borçlar Kanunu (“OR”) m. 776a/1-6’ya göre, limited şirket ortaklarının genel kurul kararlarını veto etme hakkına ilişkin şirket sözleşmesinde yapılan düzenlemeler bağlayıcıdır. Bunun dışında ortakların veto hakkı OR m. 807’de detaylı şekilde hüküm altına alınmıştır. “Veto hakkı” kenar başlıklı maddeye göre; *“Şirket sözleşmesi ortaklara belirli genel kurul kararlarını veto hakkı tanıyabilir. Veto hakkının kullanılabileceği kararlar açıkça belirtilmelidir.*

Sonradan bir veto hakkının kabul edilmesi tüm ortakların onayına tâbidir.

Veto hakkı devredilemez.”

Söz konusu hükümde İsviçre kanun koyucusunun veto hakkının sınırlarını belirlediği ve bu hakkı ortağın şahsıyla kaim kıldığı anlaşılmaktadır. Görüldüğü üzere mehzaz OR hükmü, TTK m. 577/1-e düzenlemesine göre oldukça geniş kapsamlıdır⁴³. İsviçre hukukunda veto hakkının, küçük limited ortaklıklardan büyük ölçekli konsorsiyumlara kadar uygulamanın ihtiyaçlarına cevap veren bir işleve sahip olması bu düzenlemenin gerekçesi olarak sunulmaktadır⁴⁴.

OR m. 807 hükmüne göre, limited şirket sözleşmesinde öngörülecek veto hakkının hangi genel kurul kararlarına yönelik olduğu açıkça belirtilmelidir. Dolayısıyla genel kurulun tüm kararlarına matuf veto

41 Erdoğan Moroğlu, *Oy Sözleşmeleri* (5. Bası, Vedat 2015) 5-6.

42 Siffert/Fischer/Petrin (n 14) Art 807, N 1.

43 İsviçre hukukunun aksine Alman hukukunda veto hakkına yönelik detaylı bir düzenleme mevcut değildir. Bununla birlikte Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (“AktG”) §179/2 hükmündeki esas sözleşme değişiklikleri için ilave şartların benimseneceğine ilişkin düzenleme Alman hukukunda veto hakkının normatif dayanağı olarak gösterilmektedir. Bkz. Stein, MüKoAktG, §179 N. 142.

44 Botschaft (n 21) 3209.

hakkından söz edilmemektedir. Zira daha önce de belirtildiği gibi, veto hakkının ölçsüz ve sınırsız biçimde kullanılması ile limited şirket genel kurulu doğrudan, müdürler kurulu da dolaylı olarak kilitlenebilir⁴⁵. Limited şirketteki karar mekanizmalarının felce uğramasını istemeyen İsviçre kanun koyucusu, veto hakkının kullanılabilceği kararlara ilişkin konuların şirket sözleşmesinde açıkça zikredilmesi gerektiğini emredici olarak düzenlemiştir. Bu bağlamda örneğin; kârın dağıtılması, müdürlerin seçimi, görevden alınması ve ibrası gibi konularda veto hakkının kullanılabilceğine ilişkin düzenlemelere şirket sözleşmesinde yer verilebilir. Veto hakkının kullanılabilceği konuların ayrıca ve açıkça belirtilmediği genel veto hakkı düzenlemeleri geçersizdir⁴⁶.

Veto hakkı, organsal yetkinin kullanımı ile ilgili olduğundan şirketin yapısına etki edebilecek işleve sahiptir. Dolayısıyla kuruluştaki şirket sözleşmesinde düzenlenmemiş veto hakkının sonradan şirket sözleşmesine eklenmesi için İsviçre kanun koyucusu tüm ortakların onayını aramıştır. Başka bir deyişle, sonradan kabul edilecek veto hakkı için her bir ortağın itiraz hakkı vardır⁴⁷.

Hukukumuzda *belirli veya belirlenebilir* ortaklara tanınan veto hakkının İsviçre hukukunda açıkça devredilemeyeceği OR m. 807/3 hükmünde düzenlenmiştir. Böylece veto hakkının paya değil şahsa bağlı bir hak olduğu, payın devri veya ortağın ölümü ile sona ereceği anlaşılmaktadır⁴⁸. Mirasçılarının veya payı devralan haleflerin veto hakkına sahip olabilmesi için şirket sözleşmesinde tüm ortakların onayı ile değişiklik gerçekleştirilmeli ve veto hakkı bu kişilere de tanınmalıdır⁴⁹. Doktrindeki bir görüşe göre, veto hakkına sahip bir limited şirketin birleşmesi veya bölünmesi halinde veto hakkının devralan veya yeni kurulan limited şirkete intikal etmesi mümkündür⁵⁰. Kanaatimizce devralan veya yeni kurulan şirketin sözleşmesinde veto hakkı açıkça kabul edilmediği müddetçe böyle bir intikalden bahsetmek olanak dahilinde görünmemektedir. Her ne kadar sözleşmeye bağlı yenilik doğuran hakların diğer kişilere devredilebileceği kabul edilse de⁵¹, inşai hakların sahiplerinin belirli olması zorunluluğu da bu hakkın devrini mümkün kılmamaktadır. Nitekim bir limited şirkette ortak olan bir diğer limited şirket veya başka türden bir tüzel kişi lehine veto hakkı tanınmasına uygulamada sık tesadüf edilmemektedir. Zira tüzel kişi adına veto hakkını kullanmaya yetkili kimselerin değişme ihtimali bulunmaktadır⁵².

45 Bkz. Brigitta Kratz, *GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1186 OR)/Bucheffektengesetz* (3. Auflage, Schulthess 2016) Art 807, N. 4; Siffert/Fischer/Pettrin (n 14) Art 807, N 2.

46 Kratz (n 46) Art 807, N. 2; Urs Gasser, Christian Eggenberger und Richard Stauber, *OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht* (2. Auflage, Orell Füssli 2009) Art 807, N. 3.

47 Lucas Handschin und Christof Truniger, *Die GmbH* (2. Auflage, Verlag, 2006) 139.

48 Kratz (n 46) Art 807, N. 6

49 İsviçre hukukundaki bir görüşe göre, şirket sözleşmesinde veto hakkının mirasçılara veya payı devralan haleflere geçceği en baştan kararlaştırılabilir. Bkz. Botschaft (n 21) 3209.

50 Doğrusöz Koşut, *Oy Hakkı*, s. 188; Kendigelen/Kırca, s. 319.

51 Münchener Kommentar zum BGB/Ernst, § 323, N. 163; Harun Demirbaş, *Yenilik Doğuran Haklar* (Vedat 2007) 32 vd.

52 Botschaft (n 21) 3209.

II. KULLANILAN VETO İŞLEMİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ VE OLUMSUZ KILDIĞI KARARA ETKİSİ

A. LİMİTED ŞİRKET ORTAĞININ ÖZEN VE BAĞLILIK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Hukuk düzeninin hak olarak kabul ettiği tüm menfaatlerin kullanılmasında olduğu gibi limited ortaklıklardaki veto hakkının kullanılmasının da tâbi olduğu bir düzen vardır. Bu düzen en temelde dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılmaması üzerinde yükselir. Hiç kuşkusuz ortak, sahip olduğu veto hakkını kullanırken takdir yetkisine sahiptir. Mezkûr takdir yetkisinin makul sınırları aşılıp veto hakkı kötüye kullanıldığında hukuk düzeninin bu durumu himaye etmeyeceği açıktır. Dolayısıyla kullanılan veto hakkının hükümsüz olup olamayacağı, şayet hükümsüz kılınabilirse veto hakkı ile olumsuz hale dönüştürülen genel kurul kararının akibetinin ne olacağı da dikkate değer konulardır.

Veto hakkının geçersizliği bahsinden önce limited şirket ortağının şirkete karşı özen ve bağlılık yükümlülüğünün varlığı üzerinde değerlendirmelerde bulunmak gerekmektedir. Bunun üzerine şirket sözleşmesi ile kendisine veto hakkı tanınmış ortağın özen ve bağlılık borcunun olup olmadığını incelemek daha uygundur.

Ticaret ortaklıklarının teşekkülünü sağlayan ve onları diğer tüzel kişilerden ayıran unsurlardan biri, iktisadi amaç uğrunda birlikte çalışma unsurudur. Kuşkusuz limited ortaklıklarda bu unsurun yoğunluğu azalmakla birlikte, tamamen ortadan kalkmamaktadır. Bu bağlamda limited şirket ortaklarının şirkete ve diğer ortaklara sadakat⁵³ borcunun varlığı Kanun'da açıkça düzenlenmiştir. Hakikaten TTK m. 613/2'ye göre, "Ortaklar, şirketin çıkarlarını zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Özellikle, kendilerine özel bir menfaat sağlayan ve şirketin amacına zarar veren işlemler yapamazlar." Bu geniş kapsamlı ve soyut hükümden hareketle limited şirket ortağının; ortaklığa ve diğer ortaklara karşı dürüst davranma, ortaklığın amaçlarını aktif olarak destekleme, ortaklığı zarara uğratmaktan kaçınma ve diğer ortakların ortaklığa ilişkin menfaatlerini dikkate almak⁵⁴ gibi yükümlülüklerinin bulunduğunu kabul etmek icap eder⁵⁵. Limited şirket ortağının sadakat borcunun normatif temeli olarak TTK m. 613 hükmü ile birlikte TMK m. 2'deki dürüstlük kuralını da zikretmek gerekir. Kişilerin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken ortalama zekâ seviyesine sahip, namuslu, iyi niyetli, güvenilir ve makul bir kişiden beklenen doğru davranışı yapma yükümlülüğü⁵⁶ olarak tanımlanabilecek dürüstlük kuralı her hukuki ilişkinin temelinde mevcuttur. Özel hukukun en temel kaidelerinden biri olan bu kuralın ortaklıklar hukukunda

53 Sadakat, Arapça "sdk" kökünden türemiş ve niyette dürüstlük, söz ve davranışların doğru ve gerçeğe uygun olması anlamında kullanılan bir ahlak terimidir. Bkz. Mustafa Çağrı, 'Sadakat' TDV Diyanet İslam Ansiklopedisi, C. 38, İstanbul 2009, s. 98.

54 Tek kişilik limited ortaklıklarda tek ortağın sadakat yükümlülüğünden söz edilemeyeceği, çünkü tek kişilik ortaklıklarda ortağın menfaatinden bağımsız bir ortaklık menfaatinin söz konusu olamayacağı yönünde bkz. Şener, Limited Ortaklıklar, s. 465. Çamoğlu'nun katıldığımız görüşüne göre ise, sadakat yükümlülüğü niteliğine uygun düştüğü ölçüde tek ortaklı limited ortaklıklara da uygulanır. Bkz. Çamoğlu (n 1) 114.

55 Şener, *Limited Ortaklıklar* (n 8) 461-462.

56 Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk* (6. Basi, Legal 2020) 42; Aytekin Ataay, *Medeni Hukukun Genel Teorisi* (3. Basi, İstanbul Üniversitesi 1980) 416-417; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk* (3. Basi, Turhan 2019) 98.

tecessüm ettiği borçlardan biri sadakat borcudur. Nitekim Alman hukukunda da sadakat borcunun, ortaklıklar hukukunun en önemli kaidelerinden olduğu belirtilmektedir⁵⁷. Ayrıca kusuru ile bir başkasının zarara uğramasına sebebiyet veren kişinin bu zararı tazmin etmekle yükümlü olmasının da temel bir hukuk kuralı olduğunu ifade etmek gerekir.

Normatif temelini TMK m. 2 ve TTK m. 613'te bulan limited şirket ortağının hem şirket tüzel kişiliğine hem de diğer ortaklara karşı özen ve sadakat borcu, veto hakkının kullanımına ilişkin hukuki sınırları da çizmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, veto hakkı ortağın menfaati doğrultusunda şahsına tanınan bir haktır. Ortak, menfaati doğrultusunda veto hakkını kullanacaktır. Ne var ki, limited şirketin menfaati ile bireysel menfaatinin çatıştığı durumlarda şirketin menfaati tercih edilmelidir. Daha uygun bir ifade ile, bu önceleme durumu bir tercihten ziyade belirtilen kanun maddelerinde vücut bulan bir zorunluluktur. Bu itibarla ortak, özen ve sadakat borcuna aykırı olarak veto hakkını kullanamaz. Hatta denilebilir ki, diğer ortakların tümünün yazılı onayı ile ilgili ortağın bağlılık yükümünden kurtarılabilmesine ilişkin TTK m. 613/4 hükmü de belirtilen sınırı etkilemez. Zira sadakat borcu ve rekabet yasağının kaldırılabilmesini düzenleyen ilgili hüküm, şirkete zarar verici faaliyetlere kapı aralamak için kullanılamaz. Nitekim yoğunluğu değişkenlik gösterse de⁵⁸ diğer tüm ticaret şirketlerinde olduğu gibi limited şirketlerin de unsuru olan müşterek ekonomik amaç uğrunda çalışma ve bu amaca zarar verici faaliyetlerden kaçınma ("*affectio societatis*") unsuru mezkûr duruma engel olur⁵⁹. *Affectio societatis*, bir ticaret ortaklığını diğer kişi ve mal topluluklarından ayıran önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira *affectio societatis*, limited ortaklık sözleşmesinin de zorunlu bir unsuru olup ortaklık sözleşmesini kâra iştirakli hizmet sözleşmesi, iştirak halindeki mülkiyet gibi durumlardan ayırmakta ve ortağın yönetime katılma, yönetimi denetleme, ortaklığa zarar verici hareketlerden kaçınma ve ortaklığın meşru menfaatleri doğrultusunda sermaye katkısı dışındaki hak ve borçlarını ifade etmektedir⁶⁰. Bu itibarla *affectio societatis* unsuru, sermaye şirketlerinde de ne kadar zayıflarsa zayıflasın tamamen yok olmaz⁶¹.

Genel itibarıyla ortağın kendisinin veya bir başkasının menfaatini limited ortaklığın menfaatinin önünde tutması sonucunda gerçekleştirdiği sadakat yükümlülüğüne aykırı oyların ve alınan genel kurul kararının geçersiz olduğunun dava edilebileceği doktrinde kabul edilmektedir⁶². Hakikaten hem TTK m. 613 dolayısıyla *kanuna*, hem de TTK m. 622 dolayısıyla *dürüstlük kuralına* aykırı olan

57 Karsten Schmidt, *Gesellschaftsrecht* (3. Auflage, Verlag 1997) N. 20; Uwe Hüffer, *Aktiengesetz* (10. Auflage, C.H.Beck 2012) N. 13 vd. Alman hukukunda tüm sermaye şirketleri bakımından pay sahiplerinin sadakat borcu olduğu kabul edilmektedir. Anonim ortaklık pay sahiplerinin sadakat borcunun varlığına gerekçe olarak gösterilebilecek hükümler için bkz. AktG § 117, 242, 243, 254.

58 Hasan Pulaşlı, 'Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre "İktisadi Amaç" Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi' (2016)32(2) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 21, 30. (21-71)

59 Bkz. Karasu (n 33) 40 vd.; İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku, C. I* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013) 61.

60 Hayri Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II* (Temel 1988), 29.

61 Pulaşlı, 'İktisadi Amaç' (n 59) 30. Yazar, bir başka eserinde de anonim ortaklığın sevk ve idaresinde etkili olan pay sahiplerinin sorumluluğunun sadakat borcu yerine TMK m. 2'deki dürüstlük kuralına dayandırılmasını savunmaktadır. Bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II* (3. Bası, Adalet 2018) 1992.

62 Pek çokları yerine bkz. Şener, *Limited Ortaklıklar* (n 8) 472.

bu yöndeki genel kurul kararlarının iptali mümkündür⁶³. Aynı gerekçeler ile kullanılan veto işleminin de geçersiz kılınmasının önünde kanaatimizce bir engel yoktur. Dolayısıyla limited şirket ortağının özen ve bağlılık (sadakat) yükümlülüğüne aykırı olarak kullandığı veto hakkı sonucundaki işlem mahkemece iptal edilebilir. Adi ortaklıktaki yönetici ortakların sahip oldukları veto hakkını sadakat yükümlülüğüne aykırı olarak kullanmaları durumunda da söz konusu vetonun hiçbir şekilde dikkate alınmayacağı doktrinde savunulmaktadır⁶⁴. Ayrıca veto hakkının özen yükümlülüğüne aykırı olarak kullanılması durumunda diğer yaptırımlara ilaveten ortağın haksız fiil sorumluluğu da gündeme gelebilir⁶⁵. Veto hakkının geçerli şekilde hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için ortağın uyması gereken bir diğer kural da hakkın kötüye kullanılması yasağıdır.

B. VETO HAKKININ KÖTÜYE KULLANILMASI

Tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanan TMK m. 2'ye göre herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kuralına uyması, sahip olduğu hakkı kötüye kullanmaması gerekmektedir. Aksi tutumların hukuk düzenince koruma altında bulundurulmayacağı yine TMK m. 2'nin amir hükmüdür. Kanun koyucu bu yasa ile, geniş tutulmuş kanunu amaca uygun olarak sınırlamayı, hakların kullanılmasına sosyal ve etik sınırlar koyarak hakların suiistimalini önlemeyi amaçlar⁶⁶.

Bir hakkın tam olarak hangi durumlarda kötüye kullanılmış sayılacağı hususunda kanun sessizdir. Her hakkın kullanımında başvurulması gereken bir kavram olarak hakkın kötüye kullanılmaması; hakkın meşru ihdas amacı ve sahibinin ihtiyacı doğrultusunda ifasını işaret eder. Bu bağlamda sahibine bir fayda sağlamaktan ziyade, bir başka kişiye zarar verme amacı taşıyan fiiller, hakkın kötüye kullanımını oluşturur. Bu durumun tespitinde az önce zikrolunan kanunun amacını tespit etmek önemlidir. Zira hakkın kötüye kullanılması yasağının temel amaçlarından biri, kanun hükümlerinin dolanılmasını engellemektir⁶⁷. Veto hakkının amacı da münferit limited ortaklıkların ihtiyaçlarına göre farklılaşsa da nihai olarak şirketin meşru menfaatleri ile çelişemez. Bu noktada ayrıca veto hakkı ile fiili/olgu organ ilişkisinden bahsetmek gerekir. Genel bir ifade ile, resmi görevlendirme olmaksızın yönetim organına ait yetkilere sahipmiş gibi hareket eden kişiler fiili/olgu organ olarak nitelendirilirler. Bu bağlamda veto hakkı tanınmış olan ortağın fiili/olgu organ kabul edilebilecek kadar yetki alanının genişlemiş olduğu sonucuna varılır ise, organ sorumluluğuna gitmek de mümkün olur⁶⁸. Limited ortaklığa yön verecek⁶⁹ ölçüde geniş kapsamlı veto hakkına sahip olan ortağın fiili/olgu organ konumunda olduğundan bahsedilebilir.

63 Şener, *Limited Ortaklıklar* (n 8) 471.

64 Oruç Hami Şener, *Adi Ortaklık* (Yetkin 2008) 302.

65 Şener, *Adi Ortaklık* (n 65) 312.

66 Rona Serozan, B. İlkey Engin ve Yeşim M. Atamer, *Serozan Medeni Hukuk* (9. Bası, On İki Levha 2022) 280-281.

67 Ankara BÂM 21 HD, E 2021/511 K 2021/840, 21.6.2021.

68 Handschin und Truniger (n 48) N. 82.

69 Bkz. Simon Lang, 'Die faktische Organshaft', 2019GesKR-Gesellschafts- und Kapitalmarktrecht, 112. (111-117). Anonim ortaklıklar hakkında aynı yönde bkz. Ömer Korkut, *Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği* (Adalet 2007) 202. Aydın Alber Yüce, 'Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Fiili Yönetim Organı Anlamındaki Hukuki Sorumluluğu' (2022)9(1) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 243, 250-251. (243-266).

Doktrinde veto hakkının kötüye kullanılmasının önüne geçmek adına şirket sözleşmesinde veto edilebilecek genel kurul kararlarının açıkça belirtilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁷⁰. İsviçre hukukunda kanuni bir zorunluluk olan bu durumun hukukumuzda da – daha önce belirtildiği üzere, kanun boşluğunun varlığı göz önünde bulundurularak – uygulanması gerekmektedir.

Hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığına dair kriterlerin en önemlisi olan dürüstlük kuralı⁷¹ Yargıtay'a göre⁷², "(B)ir kimseden dürüst bir insan olarak beklenen davranışı ifade eder. Bir davranışın bu nitelikte olup olmadığı, toplumda geçerli ahlak ölçülerine gelenek ve göreneklere, karşılıklı uygulanagelen teamüllere ve hakları sağlayan ilişkilerin amacına göre tayin edilir." Doktrinde de "kişilerin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken ortalama zekâ seviyesine sahip, namuslu, iyiniyetli, güvenilir ve makul bir kişiden beklenen doğru davranışı yapma yükümlülüğü"⁷³ olarak tanımlanan dürüstlük kuralının önemsenmediği ilişkiler önemli hukuki problemlere yol açmaktadır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, hukuki problemlerin çözümünde dürüstlük kuralına ve hakkın kötüye kullanılması yasağına başvurmak *ultima ratio* bir çözümdür. Şayet somut uyuşmazlığı çözecek bir hukuk kuralı mevcut ise öncelikle onun tatbiki gerekir. Zira hakkın kötüye kullanılması yasağı kurumu, somut olaya uygun daha iyi kurallar üretmek için bir yol değildir.

Veto edilebilecek genel kurul kararlarının açıkça şirket sözleşmesinde belirtilmesi, bu hakkın kötüye kullanılmasını her durumda engellemeye yeterli olmayabilir. Veto edilmesine şirket sözleşmesi ile izin verilen ilgili konudaki genel kurul kararının süreklilik arz edecek şekilde ve yalnızca diğer ortaklar ile şirkete zarar vermek amacı ile veto edilmesi hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği gibi doğrudan genel kurulu, dolaylı olarak da yönetim organını kilitleyebilir. Bu itibarla kullanılan veto hakkının dürüstlük kuralına ve ortağın bağlılık yükümlülüğüne uygun olup olmadığı her genel kurulda ayrı ayrı irdelenmelidir. Bu kural ve yükümlülükler aykırılık teşkil eden vetoların hukuki akıbetinin ise ayrı başlık altında incelenmesi lazım gelir.

C. VETO HAKKININ HÜKÜMSÜZ HALE GELMESİNİN SONUÇLARI

Hukuka uygun olarak kullanılan veto hakkının genel kurulda alınan olumlu kararı olumsuz hale çevirebileceği veya genel kuruldaki önerinin olumsuz oylar daha çokmuşçasına reddini sağlayabileceği daha önce belirtilmişti. Veto hakkının hukuka uygunluk sınırları olan TMK m. 2 ve TTK m. 613 hükümlerine aykırı olarak kullanılması durumunda ilgili irade beyanının hukuk düzeni tarafından himaye edilmeyeceği açık ise de mezkûr veto beyanının akıbeti ve genel kurul kararına etkisi hususunda mevzuatta, doktrinde ve içtihadta açıklık bulunmamaktadır.

Doktrinde anonim ortaklık pay sahibinin sadakat borcuna sahip olduğunu savunan yazarlar, bu borca aykırı olarak alınan genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün dava edilebileceğini, anonim ortaklığın haklı sebeple feshi davasının ve pay sahibinin tazminat yükümlülüğünün gündeme

70 Peter Böckli, 'Das neue schweizerische GmbH-Recht-was wirklich neu? Eine Übersicht', Das neue schweizerische GmbH (Verlag, 2006) 29; Yıldırım ve Demirkapı (n 31) 450.

71 Bkz. Şener Akyol, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı* (Vedat 2006) 23.

72 Yargıtay HGK, E 2013/9-1792 K 2014/584, 07.05.2014.

73 Helvacı ve Erlüle (n 57) 42; Antalya ve Topuz (n 57) 494; Ataay, (n 57) 416-417.

gelebileceğini dile getirmektedirler⁷⁴. Özen ve bağlılık borcuna aykırı olarak kullanılan veto hakkının akibeti hususunda da aynı çözümün kıyasen uygulanmasında kanaatimizce bir sakınca yoktur. Veto hakkı sahibi ortağın şirkete ve diğer ortaklara karşı göstermesi gereken makul özen ve bağlılık ölçüsüne uymayan, şirket menfaatlerine aykırılık teşkil eden veto işleminin iptal davasına konu edilerek hükümsüz hale getirilmesi mümkün olmalıdır. Belirtilen iptal işleminin dava marifeti ile gerçekleştirilmesi ile muhtemel ihtilafların önüne geçilecek ve ortağın yükümlülüklerine aykırı davranıp davranmadığı hâkim tarafından tespit edilecektir⁷⁵. Kanaatimizce aranacak özen ölçüsü, limited şirket müdürlerine TTK m. 626/1’de yüklenen “tüm özen”i gösterme ile tacirlere TTK m. 18/2’de yüklenen “basiretli bir iş adamı gibi” hareket etme yükümlülüğü kadar kapsamlı değildir. Zira limited şirket ortağı ne tacir ne de müdür sıfatına sahiptir. Söz konusu özen yükümlülüğü, limited şirketin temelindeki *affectio societatis* unsurundan ve TTK m. 613’ten teşekkül eden ortalama bir seviyededir.

Özen ve bağlılık (sadakat) yükümlülüğünün yanında veto hakkının bir diğer sınırını oluşturan hakkın kötüye kullanılmasına aykırılık teşkil eden veto işlemleri de asliye ticaret mahkemesi tarafından iptal edilebilir. Meşru amaçlara uygun olarak değil de, ortaklığa veya diğer ortaklara zarar vermeye yönelik kullanılan veto işlemlerinin hakkın kötüye kullanılması teşkil edeceği açıktır. Ortağın takdir yetkisini aşarak hakkını kötüye kullandığını tespit edecek makam şüphesiz mahkemedir⁷⁶. Kanaatimizce mahkeme ticari yerindelik incelemesi yapmaktan kaçınmalıdır⁷⁷. Hâkimin incelemesi; veto hakkının kullanılmasındaki takdir yetkisinin aşıp aşılmadığı, mezkûr hakkın kullanılmasının kanuna, esas sözleşmeye ve dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığı ile sınırlı kalmalıdır. Bu noktada veto hakkının limited ortaklıkta meydana getireceği en riskli sonuç olan kilitlenmeye ayrıca dikkat çekmek gerekir. Kilitlenme durumuna sebebiyet veren veto işlemlerinin iptal edilmesi ortaklık menfaati icabıdır. Veto hakkına sahip olan ortağın süreklilik arz edecek şekilde veto yetkisini kullanması neticesinde meydana gelen kilitlenme, veto hakkının kötüye kullanıldığının gerekçesi olarak nitelendirilebilir.

Tüm bu bilgiler ışığında, kanun ve şirket sözleşmesi ile ortağa yüklenen borçlara aykırı olarak veto hakkının kullanılmasında bu hakkın geçersiz olduğundan değil, veto hakkının kullanılması sonucunda olumsuz hale getirilen kararın veya karar önerisinin reddinin geçersiz kılınıp olumlu kararı canlandırmaktan veya aynı önerinin genel kurul gündemine taşınıp bu defa veto hakkının

74 Murat Yusuf Akın, *Şirketler Hukukunda ve Özellikle A.Ş.lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu* (İMKB 2002) 223 vd.; N. Füsün Nomer, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü* (Beta 1999) 143 vd. Ayrıca anonim ortaklık pay sahiplerinin, şirket işlerine ilişkin hak ve yetkilerini genel kurulda kullanırken sadakat borcu kapsamındaki özen gösterme yükümlülüğüne uygun hareket etmeleri, aksi halde ortaklığın bu sebepten doğacak zararını tazminle yükümlü olacakları ve bu bağlamda, genel kurulda alınacak kararlar dahil, pay sahiplerinin ortaklık menfaatine aykırı her davranışının sadakat borcunun ihlali mahiyetinde kabul edilebileceği öne sürülmektedir. Bkz. Korkut (n 70) 205.

75 Yenilik doğuran hakkın kötüye kullanılması halinde doğrudan dikkate alınmayabileceği yönünde bkz. Serozan, Engin ve Atamer, s. 284.

76 Adi ortaklıktaki itiraz hakkının kötüye kullanılması bakımından varılan benzer sonuçlar için bkz. Muhammet Emin Bingöl, ‘Adi Ortaklıkta İtiraz Hakkı’ (2022)38(4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 695, 721.

77 Mahkemenin gerçekleştireceği ticari yerindelik incelemelerinin bazı sakıncaları için bkz. Johannes Semler, ‘Entscheidungen und Ermessen im Aktienrecht’, Festschrift für Peter Ulmer zum 70. Geburtstag (De Gruyter 2003) 627 vd.

doğduğundan bahsetmek hem teorik hem de pratik planda daha uygundur. Kanuna, şirket sözleşmesine ve dürüstlük kuralına aykırı olarak alınan genel kurul kararlarına benzer şekilde veto hakkı ile alınan *olumsuz* genel kurul kararı da iptale konu olabilir. Veto hakkının kötüye kullanılmasının yaptırımları olarak doktrinde öne sürülen TTK m. 640/3 kapsamında veto hakkı sahibi ortağın şirketten çıkarılması veya TTK m. 636/3 uyarınca şirketin haklı nedenle feshini istemek⁷⁸ kanaatimizce veto işleminin iptalinin yeterli olmadığı hallerde gündeme gelmesi gereken hususlardır. Nitekim haklı nedenle fesih davasında hâkimin fesih kararı yerine verebileceği alternatif çözüme ilişkin kararlardan biri de veto hakkını hukuka aykırı olarak kullanan ortağın veto hakkını kaldırmak veya sınırlamak olabilir⁷⁹. Kaldı ki, savunduğumuz görüş uyarınca söz konusu durumlarda veto işleminin mahkemece iptalinden sonra diğer yaptırımlara çoğu somut olayda gerek kalmayacak ve limited şirketin ortaklık yapısı değişmeden veya şirket sözleşmesine müdahale edilmesi gerekmeden ortaklığın varlığı sürdürülmüş olacaktır.

Genel kurul toplantısında önerinin açıkça veto hakkı kullanılarak reddedilmesi ve bu veto işleminin yukarıdaki kıstaslara aykırı olarak gerçekleştirilmesi halinde bu işlemin iptali ise ayrı bir mesele olarak ele alınmalıdır. Zira bu ihtimalde hukuk aleminde ortaya çıkmış bir genel kurul kararı mevcut değildir. Fakat kararın alınması hukuka aykırı olarak kullanılan bir veto hakkı ile engellenmiştir. Kanaatimizce bu halde de, mahkemeye başvurularak bir hukuki işlem mahiyetindeki veto işleminin iptali talep edilebilir. Mahkemenin bu talebi haklı görmesi halinde, veto işlemi somut genel kurul maddeleri bakımından iptal edilir ve reddedilmiş sayılan öneri tekrar genel kurul gündemine alınabilir. İlgili gündem maddesinin görüşüleceği genel kurul toplantısında ortağın veto hakkı ise donar. Başka bir gündem maddesine ilişkin oylama sırasında ortak, diğer şartlar da sağlanmış ise veto hakkını yeniden kullanabilir.

SONUÇ YERİNE BAZI TESPİTLER

Limited şirketlerde ortakların kişisel özelliklerinin de önem arz etmesini göz ardı etmeyen kanun koyucu, TTK m. 577 hükmü ile limited şirket sözleşmesinin somut şirketin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilebilmesine kısmi de olsa izin vermiştir. Anonim ortaklıklar bakımından kabul edilmeyen söz konusu imkânlardan biri de şirket sözleşmesi ile *belirli veya belirlenebilir ortaklara veto hakkı* tanınabilmesidir. Bu hak ortağa; usulüne uygun olarak alınmış genel kurul kararını hükümsüz kılma, başka bir deyişle olumlu genel kurul kararını olumsuz karara dönüştürme yetkisi veren kişisel bir hak görünümündedir. Paya değil ortağın şahsına tanınan bu hakkın bir başkasına devredilmesi veya mirasçıya geçmesi mümkün olmadığından bu kişilerin veto hakkına sahip olması amaçlanıyor ise, şirket sözleşmesinde gerekli düzenlemelerin yapılması gereklidir.

“Pay sahipleri demokrasisi”nin de uzantısı olarak oyda imtiyazda üst sınırın kabul edildiği anonim ortaklıklarda veto hakkının hem teorik hem pratik planda işlerlik kazanması mümkün

78 Gülerci (n 8) 3074.

79 Kendigelen ve Kırca (n 6) 319.

görünmemekle birlikte uygulamada korporatif düzlem dışında etki doğurmak üzere akdedilen pay sahipleri sözleşmelerinde pay sahiplerinin veto haklarına ilişkin düzenlemelere tesadüf edilmektedir.

Ülkemizdeki sermaye şirketlerinin çoğunluğunu oluşturan aile şirketlerinin sürdürülebilirliği bakımından ayrı öneme sahip olduğu sonucuna varılan veto hakkı, genel kurulda hakimiyeti korumak için başvurulabilecek en önemli hukuki mekanizmalardan biridir. Bu hak ile pay oranları daha farklı belirlense dahi, herhangi bir pay oranına sahip ortağa genel kurulda alınan kararı hükümsüz kılma yetkisi verilebilir. Yine aile şirketlerine benzer şekilde sermayeye katılmalı ortak girişimlerde kontrolü sağlamak için sıklıkla veto hakkına başvurulmaktadır. Görüldüğü üzere menfaat çatışmalarının yoğun yaşandığı ortaklık yapılarında veto hakkı, çatışan menfaatleri dengeleme işlevi dolayısıyla tercih edilmektedir. Bununla birlikte, zorunlu şirket organlarının şeklen var olmasına rağmen, bu organların çeşitli sebeplerle süreklilik arz edecek şekilde toplanamaması veya karar alamamasından dolayı karar alma ve yönetme mekanizmalarındaki tıkanma halini ifade eden kilitlenmeye sebep olma riskini bünyesinde barındıran veto hakkının kullanılmasına ilişkin sınırların netleştirilmesi gerekir.

Sözleşmesel yenilik doğuran ve yönetsel müktesep hak niteliğindeki veto hakkı, doktrinde genel itibarıyla geçersiz olduğu haller bakımından ele alınmaktadır. Kanaatimizce, uygulamada ve teorik planda veto hakkının geçersizliğinden ziyade veto işleminin geçersizliğini tartışmak daha uygundur. Kaldı ki, her hakkın kullanılmasında olduğu gibi veto hakkının da sınırları mevcuttur. Bu sınırlar; TMK m. 2'deki hakkın kötüye kullanılması yasağı ve *affectio societatis* ile TTK m. 613'te vücut bulan ortağın şirkete ve diğer ortaklara karşı özen ve bağlılık yükümlülüğüdür. Bu sınırlara aykırı olarak kullanılan veto hakkı, kilitlenmeye dahi yol açacak zararlar meydana getirebilir. Veto hakkını kullanan ortak her ne kadar gerekçe göstermek zorunda değil ise de, bu hakkını şirketin menfaatine aykırı olacak şekilde kullanamaz. Aksi halde veto işleminden zarar gören tüm ilgililer mahkemeye başvurup ilgili işlemin iptalini talep edebilir. Mahkemenin mezkûr talebi haklı görüp veto işlemi iptal etmesi durumunda kanaatimizce haksız veto işlemi ile geçersiz kılınan genel kurul kararı da ihya edilmiş olacaktır. Buna ilaveten, ortağın veto hakkını süreklilik arz edecek şekilde belirtilen hukuki sınırlara aykırı olarak kullanması ortağın şirketten çıkarılmasına veya şirketin haklı nedenle feshine sebep olabilir.

Genel kurul toplantısı sırasında karar önerisine karşı kullanılarak önerinin reddi sonucuna sebep olan veto hakkının, özen ve bağlılık yükümlülüğü ile hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı olarak ileri sürülmesi durumunda da mezkûr veto işleminin yargısal denetime tabi tutulması mümkündür. Ortaklık menfaatinin gerektirdiği ölçüde ve genel kurulu doğrudan, müdürler kurulunu da dolaylı olarak kilitleyebilecek boyuta ulaştığı durumlarda ise hukuka aykırı veto işlemlerinin iptali için müdürler tarafından dava açılması bir gereklilik olarak dahi görülebilir.

KAYNAKÇA

Akın MY, *Şirketler Hukukunda ve Özellikle A.Ş.lerde Pay Sahibinin Sadakat Borcu* (İMKB 2002).

Akıncı E, 'Tarihsel Perspektifte Limited Şirket Kavramı' (2018)76(2) İstanbul Hukuk Mecmuası 481-502.

- Aksoyak M, 'Limited Ortaklıklarda Müdür Kararlarının Genel Kurul Onayına Sunulması' (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi 2022).
- Akyol Ş, *Dürüstlük Kuralı ve Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı* (Vedat 2006).
- Alışkan M, Limited Şirket Tarihçe Niteliği (Legal 2013).
- Altay SA, *Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler (Equity Joint Ventures)* (Vedat 2009).
- Arslanlı H, 'Limited Şirketler Hukukuna Genel Bir Bakış' (1962)1(4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 433-464.
- Arslanlı H, *Anonim Şirketler I* (İstanbul Üniversitesi 1959).
- Ataay A, *Medeni Hukukun Genel Teorisi* (3. Bası, İstanbul Üniversitesi 1980).
- Barlas N, *Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri* (4. Bası, Vedat 2016).
- Beurskens M and Noack U, 'The Reform of German Private Limited Company: Is the GmbH Ready for the 21st Century?' (2008)9(9) German Law Journal 1069-1107.
- Biçer L, *Anonim Ortaklıkta Oy Hakkında İmtiyaz ve Sınırları* (Yetkin 2019).
- Bingöl ME, 'Adi Ortaklıkta İtiraz Hakkı' (2022)38(4) Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi 695-727.
- Botschaft zur Revision des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister – und Firmenrecht), vom 19. Dezember 2001.
- Böckli P, 'Das neue schweizerische GmbH-Recht-was wirklich neu? Eine Übersicht', *Das neue schweizerische GmbH* (Verlag, 2006).
- Buz V, *Yenilik Doğuran Haklar* (Yetkin 2005).
- Çamoğlu E, *Limited Ortaklıklar Hukukunun Temel İlkeleri* (Vedat 2020).
- Demirbaş H, *Yenilik Doğuran Haklar* (Vedat 2007).
- Develi Ayverdi E, 'Limited Şirket Esas Sermaye Payının Devrine İlişkin Genel Kurul Kararı ve İptal Edilebilirliği' (2022)80(1) İstanbul Hukuk Mecmuası 81-116.
- Doğrusöz Koşut H, *Limited Şirkette Oy Hakkı* (Vedat 2021).
- Domaniç H, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II* (Temel 1988).
- Domaniç H, *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-III* (Temel 1989).
- Donati G, *Art. 811 OR:Der Statutarische Genehmigungsvorbehalt zugunsten der Gesellschafterversammlung im GmbH-Recht* (Verlag 2014).
- Dubs D und Truffer R, *Basler Kommentar Obligationenrecht II Art. 530-964 OR* (5. Auflage, Helbing Lichtenhahn 2016).
- Eren F ve Dönmez Ü, *Eren Borçlar Hukuku Şerhi Cilt I* (Yetkin 2022).
- Gasser U, Eggenberger C und Stauber R, *OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrecht* (2. Auflage, Orell Füssli 2009).
- Gülerci AF, 'Limited Şirketlerde Ortaklara Veto Hakkı Tanınması' (2020)18(211) Legal Hukuk Dergisi 3051-3083.
- Gümüş MA, *Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri* (Yetkin 2021).
- Hamamcıoğlu E, *Aile Tipi Limited Şirketlerde Şirket Sözleşmesi* (Yetkin 2022).
- Handschin L und Truniger C, *Die GmbH* (2. Auflage, Verlag, 2006).
- Helvacı S ve Erlüle F, *Medeni Hukuk* (6. Bası, Legal 2020).
- Hirsch EE, *Türk Ticaret Kanununun Esaslarına Göre Ticaret Hukuku* (Cihan 1935).
- Hölters W und Weber M, *Aktiengesetz* (4. Bası, Verlag 2022).
- Hüffer U, *Aktiengesetz* (10. Auflage, C.H.Beck 2012).

- İmregün O, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri* (11. Bası, Filiz 1996).
- Karasu R, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi* (2. Bası, Yetkin 2015).
- Kaşak E, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul ile Yönetim Kurulu Arasındaki Yetki Dağılımına İlişkin Temel Esaslar* (On İki Levha 2019).
- Kendigelen A, *Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz* (Beta 1999). (Anılış: İmtiyaz)
- Kendigelen A ve Kirca İ, *Şirketler Hukuku Cilt III* (On İki Levha 2022). (Anılış: Şirketler)
- Kılıçoğlu AM, *Medeni Hukuk* (3. Bası, Turhan 2019).
- Kurca İ, Şehirli Çelik FH ve Manavgat Ç, *Anonim Şirketler Hukuku, C. I* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013).
- Korkut Ö, *Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği* (Adalet 2007).
- Kratz B, *GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1186 OR)/Bucheffectengesetz* (3. Auflage, Schulthess 2016).
- Lang S, 'Die faktische Organschaft', 2019GesKR-Gesellschafts-und Kapitalmarktrecht 111-117.
- Miller MR, 'The New York Limited Liability Company Law at Twenty: Past, Present & Future' (2015)31(3) *Touro Law Review* 403-410.
- Mohr R, 'Gestaltungsmöglichkeiten bei der GmbH als Familiengesellschaft' *GmbH-StB* 2003.
- Moroğlu E, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha 2020).
- Moroğlu E, *Oy Sözleşmeleri* (5. Bası, Vedat 2015).
- Nomer NF, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü* (Beta 1999).
- Ölmez F, *Belirli Grupların Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsili* (On İki Levha 2019).
- Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku I* (14. Bası, Vedat 2019).
- Pulaşlı H, 'Anonim Şirketlerde Yönetimde İmtiyaz ve Buna İlişkin Esas Sözleşme Düzenlemelerinin Anlam Ve Etkisi', Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı. (Anılış: İmtiyaz)
- Pulaşlı H, 'Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre "İktisadi Amaç" Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi' (2016)32(2) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 21-71. (Anılış: İktisadi Amaç)
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II* (3. Bası, Adalet 2018).
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt III* (3. Bası, Adalet 2017).
- Schmidt K, *Gesellschaftsrecht* (3. Auflage, Verlag 1997).
- Semler J, 'Entscheidungen und Ermessen im Aktienrecht', *Festschrift für Peter Ulmer zum 70. Geburtstag* (De Gruyter 2003).
- Serozan R, Engin Bİ ve Atamer YM, *Serozan Medeni Hukuk* (9. Bası, On İki Levha 2022).
- Siffert R, Fischer MP und Petrin M, *Stämpflis Handkommentar, GmbH-Recht, Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Art. 772-827 OR)* (Verlag 2008).
- Şener OH, *Adi Ortaklık* (Yetkin 2008). (Anılış: Adi Ortaklık)
- Şener OH, *Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku*, (Seçkin 2017). (Anılış: Limited Ortaklıklar)
- Tekinay SS, Akman S, Burcuoğlu H ve Altop A, *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (7. Baskı, Filiz 1993).
- Toraman Çolgar E, 'Halka Açık Anonim Ortaklıklarda İmtiyaz Tesisi Yoluyla Yönetim Kontrolünün Sağlanması' (2021)37(4) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 89-130.
- Türk Hukuk Kurumu, *Türk Hukuk Lûgatı* (3. Bası, Başbakanlık 1991).
- Uysal E, *Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar* (On İki Levha 2016).
- Yıldırım AH ve Demirkapı E, 'İsviçre Borçlar Kanunu'nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme' (2008)24(3) *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 435-466.

Yüce AA, 'Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Fiili Yönetim Organı Anlamındaki Hukuki Sorumluluğu'
(2022)9(1) İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 243-266.

<<https://ticaret.gov.tr/data/6214a18c13b876b4f0182f30/MERS%C4%B0S%20Verileri.pdf>>

<<https://sozluk.gov.tr/>>

<<https://www.lexpera.com.tr/>>